

Investigating tourism infrastructure with an emphasis on sustainable return (case study: Bushehr city)

Gholamreza Jafarinia¹

¹-Faculty Member, Department of Sociology, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran. **E-mail:** jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 21 April 2023

Revised: 04 July 2023

Accepted:

23 August 2023

Published online:

23 September 2023

Keywords:

Infrastructure,

Tourism,

Business,

Bushehr City.

Introduction: Today, tourism, as one of the most important sustainable development industries, creates great economic, social and cultural opportunities for megacities and the mother cities of the world. Today, infrastructure plays an important role in world tourism. The most important of these facilities are accommodation-reception centers, transportation and means of communication, advertising and culture, which along with attractions can boost tourism in the region.

Data and Method: This research is practical in terms of its purpose and in terms of implementation method it is descriptive research with emphasis on correlational method. The statistical population related to this research includes all citizens over 18 years old and under 60 years old in Bushehr city as well as active organizations in The field of tourism is in 1402, the number of citizens according to the latest housing census of Bushehr province is 223504 people.

Results: According to the findings of the research, the value of the coefficient of determination (R^2) for the variable of the influence of tourism infrastructure factor on sustainable tourism in Bushehr province and its components is equal to 0.250. According to the obtained t-values, it should be mentioned that the factor load related to the questions and also the t-values related to the tourism infrastructure factor are more than the basic and standard value of 1.96.

Conclusion: Also, the results showed that the discussion of attracting tourism in the effectiveness of the tourism infrastructure component on various aspects of sustainable tourism including the cultural dimension, the economic dimension, the social dimension, and the environmental dimension in Bushehr city is an effective and constructive emphasizing factor that Kelly showed that the hypothesis that tourism infrastructure has a significant impact on sustainable tourism with an emphasis on the attraction of commercial tourism in Bushehr city is confirmed and positive.

Cite this article: Jafarinia, Gholamreza. (2023). Investigating tourism infrastructure with an emphasis on sustainable return (case study: Bushehr city). *Urban Social Geography*, 10 (2), 95-110. <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2105>

© The Author(s).

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2105>

¹- **Corresponding Author: Jafarinia, Gh.**, Bushehr Branch, Islamic Azad University, Bushehr, Iran.

✉ jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir ☎ (+98) 9171726337

English Extended Abstract

Introduction

Tourism is one of the important non-oil industries, which has a significant impact on attracting foreign exchange resources and the development and prosperity of the country's markets. In the past years, the importance of tourism at the international level, both in terms of the number of tourists and in terms of foreign exchange earnings, has been increasing continuously and unprecedentedly. One of the most important factors that can attract international and domestic tourists is the facilities and equipment related to the tourism industry inside the host country. Among these facilities, accommodation centers are very important as the origin and destination of daily excursions in the city. Therefore, their optimal distribution and correct location is of great importance; Because the correct location of these centers can calm the mind of tourists and meet their needs in the field of accommodation, the tourism industry will flourish more and more, and it will also cause economic growth and increase tourism income. Natural power is one of the most important and, in fact, the first factor affecting the development of tourism in tourist areas, which is composed of various components. The specific strategic location of an area is one of the important sub-criteria of natural power in tourist areas. The special strategic location means the unique geographical location of the tourist area, which distinguishes it from other areas (Zarabadi and Abdullah, 2012: 39). Location near the sea, mountainous location, very high or low altitude of the region, proximity to oil-rich areas, proximity to islands, etc. are all factors that give a tourist area a special strategic position. Being located near the equator is one of the obvious examples of the influence of a region's strategic location in attracting tourists. Historical documents, travelogues of explorers, textbooks, newspaper reports and even movies have all made many people interested in the tropics.

Data and Method

This research is applied in terms of its purpose and in terms of implementation method, it is descriptive research with emphasis on correlation method. Also, the current research is a correlational research in terms of method and nature. The statistical population related to this research includes all citizens over 18 years old and under 60 years old in Bushehr city, as well as organizations active in the field of tourism in 1402. It is known that the number of citizens according to the latest housing census of Bushehr city is 223,504 people. Sampling was done by random method and the sample size was calculated using Cochran's formula, and the number was 380/84, which was obtained by trending the number 381 people were calculated for the statistical sample. In order to measure the reliability, first the questionnaire was randomly tested on 20 people from the statistical community.

Results

The results of the above analysis showed that since the significance level of the relevant test is equal to 0.000, it can be claimed that the above test is significant with an error of 0.05 or a confidence level of 0.95. The detection coefficient of the ratio of the changes explained by the tourism infrastructure variable to the total changes is 0.196. It can be stated that about 19.6 percent of the changes in the dependent variable of sustainable tourism in Bushehr city are explained by the changes in the independent variable of tourism infrastructure, and according to the positive sign of the line slope, one unit increase in the variable of tourism infrastructure causes 0.298 The reduction unit in tourism variable becomes stable. So it can be concluded that the regression model of this test is statistically significant. Also, according to the fitted model, the regression coefficient of the effect of tourism infrastructure factor on sustainable tourism in Bushehr as a dependent variable is equal to 0.348. The coefficient of determination (R^2) for the variable of the influence of tourism infrastructure factor on sustainable tourism in Bushehr city and its components is equal to 0.250. According to the obtained t-values, it should be mentioned that the factor load related to the questions and also the t-values related to the tourism infrastructure factor are more than the base value and the mayor's value of 1.96.

English Extended Abstract

Conclusion

In the analysis and explanation of the results of the above hypothesis, it can be stated that in recent years, tourism, as one of the industries with a rich source of income in world trade, has become an important element in improving and regulating the trade balance and the balance of payments of many countries. Due to its many historical and cultural attractions, urban spaces are often considered as tourist destinations, and due to the accumulation of tourism infrastructures and civil institutions, they can be considered ideal places to attract tourists. Also, in the tourism industry, the public and private sectors complement each other and the absence of one of them causes the inefficiency of the other, so the public sector and the private sector should each be in their place in order to witness the growth and prosperity of this industry. Meanwhile, long-term and short-term planning along with strategic planning can provide the necessary grounds for the development and expansion of this industry as well as the development of tourism infrastructure. There are many tourism opportunities in our country that have not been addressed so far. The big and expert management in the tourism industry has the first word and must identify the opportunities in the country and include them in the comprehensive tourism plan and provide the field for private investment in hard infrastructures such as hotels, restaurants and attractions. And the government should expand the development of soft infrastructure such as education, culture and security in the country.

بررسی زیرساخت‌های گردشگری با تأکید بر گردشگری پایدار (مطالعه موردی: شهر بوشهر)

غلامرضا جعفری نیا^۱ ✉

۱- دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد بوشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بوشهر، ایران. رایانامه: jafarinia_reza@iaubushehr.ac.ir

چکیده	اطلاعات مقاله
-------	---------------

مقدمه: امروزه گردشگری به عنوان یکی از مهم‌ترین صنایع توسعه پایدار، فرصت بزرگ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای کلان شهرها و مادر شهرهای جهانی به وجود می‌آورد. امروزه زیرساخت‌ها نقش ممتازی در گردشگری دنیا ایفا می‌کند. مهمترین این تسهیلات، مراکز اقامتی- پذیرایی، حمل و نقل و وسایل ارتباطی، تبلیغات و فرهنگ می‌باشد که به همراه جاذبه‌ها می‌توانند باعث رونق گردشگری منطقه شوند.

نوع مقاله: *مقاله پژوهشی*

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۰۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۴/۱۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۰۱

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۷/۰۱

داده و روش: این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی بوده و به لحاظ اجرای روش اجرا از نوع تحقیق‌های توصیفی با تأکید بر روش همبستگی می‌باشد. جامعه آماری مربوط به این پژوهش شامل کلیه شهروندان دارای سن بالاتر از ۱۸ سال و کمتر از ۶۰ سال شهر بوشهر و همچنین ارگان‌های فعال در زمینه گردشگری و توریسم در سال ۱۴۰۲ می‌باشد که تعداد شهروندان طبق آخرین سرشماری نفوس مسکن جمعیت شهر بوشهر ۲۲۳۵۰۴ نفر می‌باشند.

یافته‌ها: باتوجه به یافته‌های تحقیق، مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر تأثیرگذاری عامل زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر و مؤلفه‌های آن برابر با ۰/۲۵۰ می‌باشد. با توجه به مقادیر t به دست آمده قابل ذکر است که بار عاملی مربوط به سؤالات و همچنین مقادیر t مربوط به عامل زیرساخت‌های گردشگری بیش از مقدار پایه و شهر دارد ۱/۹۶ می‌باشد.

کلیدواژه‌ها:

زیرساخت،

گردشگری

تجاری،

شهر بوشهر.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که بحث جذب توریسم در میزان اثربخشی مؤلفه زیرساخت‌های گردشگری بر ابعاد مختلف گردشگری پایدار شامل بعد فرهنگی، بعد اقتصادی، بعد اجتماعی و بعد زیست‌محیطی در شهر بوشهر به عنوان یک عامل تأکیدی مؤثر و سازنده می‌باشد به طور کلی نشان داد که زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار با تأکید بر جذب توریسم در شهر بوشهر تأثیر معنی‌داری دارد.

استناد: جعفری نیا، غلامرضا (۱۴۰۲). بررسی زیرساخت‌های گردشگری با تأکید بر گردشگری پایدار (مطالعه موردی: شهر بوشهر). *جغرافیای اجتماعی شهری*، ۱۰ (۲)،

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2105>. ۹۵-۱۱۰

© نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2105>

مقدمه

گردشگری یکی از صنایع مهم غیر نفتی است که تأثیر بسزایی در جذب منابع ارزی و توسعه و رونق بازارهای کشور دارد. در سالیان گذشته، اهمیت گردشگری در سطح بین‌المللی هم از لحاظ تعداد گردشگران و هم از لحاظ درآمد ارزی همواره و به طور بی‌سابقه در حال افزایش بوده است. از مهم‌ترین عواملی که می‌تواند موجب جذب گردشگران بین‌المللی و داخلی شود تاسیسات و تجهیزات مربوط به صنعت گردشگری در داخل کشور میزبان می‌باشد. از میان این تاسیسات، مراکز اقامتی به عنوان مبدأ و مقصد گردش‌های روزانه در شهر از اهمیت بسیاری برخوردار هستند. از این رو توزیع بهینه و مکان‌یابی صحیح آن‌ها از درجه اهمیت بالایی برخوردار است؛ زیرا مکان‌یابی صحیح این مراکز می‌تواند باعث آرامش خاطر گردشگران و رفع نیازهای آن‌ها در زمینه اقامت، رونق گرفتن هرچه بیشتر صنعت گردشگری و همچنین موجب رشد اقتصادی و افزایش درآمدهای گردشگری شود. توان طبیعی یکی از مهم‌ترین و در واقع نخستین عامل مؤثر بر توسعه گردشگری در مناطق توریستی است که خود از اجزای مختلفی تشکیل شده است. موقعیت خاص استراتژیک یک منطقه یکی از زیرمعیارهای مهم توان طبیعی در مناطق توریستی است. منظور از موقعیت خاص استراتژیک، مکان جغرافیایی منحصر بفرد منطقه گردشگری است که آن را از سایر مناطق متمایز می‌سازد (زرآبادی و عبدالله، ۱۳۹۲: ۳۹). قرارگیری در نزدیکی دریا، موقعیت کوهستانی، ارتفاع بسیار بالا یا پایین منطقه، نزدیکی به مناطق نفت خیز، نزدیکی به جزایر و غیره همگی عواملی هستند که به یک منطقه توریستی، موقعیت خاص استراتژیکی اعطا می‌کنند. قرارگیری در نزدیکی خط استوا یکی از مثال‌های مشهود در رابطه با تأثیر موقعیت استراتژیک یک منطقه در جذب گردشگر است. اسناد تاریخی، سفرنامه‌های مکتشفین، کتاب‌های درسی، گزارشات روزنامه‌ها و حتی فیلم‌های سینمایی همگی باعث شده‌اند که بسیاری از مردم به مناطق حاره و استوایی علاقه مند شوند. مناطق استوایی همواره با بارانهای شدید موسمی، تنوع حشرات مختلف، پوشش گیاهی مترکم، نخل‌های بلند، حیوانات کوچک و بزرگ و غیره در ذهن مردم تداعی می‌شود و به همین دلیل بسیاری از مردم علاقه دارند که از نزدیک از این مناطق دیدن کنند. مناطق بندری نیز بدلیل شرایط خاصی که دارند همواره مورد توجه گردشگران بوده‌اند. بسیاری از مناطق توریستی دنیا در نواحی بندری و مناطق نزدیک به دریا شکل گرفته‌اند. بنادر به خصوص در دهه‌های میانی قرن بیستم که مسافرت با کشتی بسیار رایج بود، از اهمیت بالایی گردشگری برخوردار بودند زیرا از یکسو تسهیلات حمل و نقل در این مناطق وجود داشت و از سوی دیگر گردشگران با طیف وسیعی از مردم نواحی مختلف اعم از بازرگانان نقاط دور دست، کاشفان، محققان و همینطور گردشگرانی از سایر مناطق دنیا آشنا می‌شدند (لیکوریس و جنکینز، ۲۰۱۷: ۹۶). جاذبه‌های گردشگری دومین معیار تعیین کننده توان طبیعی یک منطقه برای ترویج صنعت گردشگری است. جاذبه‌های گردشگری شامل عوامل طبیعی و همچنین مصنوعات دست‌ساز انسان مانند ابنیه تاریخی، برج‌های بزرگ و غیره می‌باشد که همواره بعنوان نخستین عامل جذب گردشگر مطرح بوده است. اهمیت و قدمت جاذبه‌های گردشگری بعنوان عامل توسعه توریسم تا حدی است که بسیاری از مردم بدون این که نگاه آکادمیک و علمی به قضیه گردشگری داشته باشند، جاذبه‌های گردشگری را تنها عامل موفقیت و توسعه توریسم در یک منطقه می‌دانند (ویلیامز و شاو، ۲۰۱۵: ۷۴۱). جاذبه‌های طبیعی یا اکولوژیک شامل طیف وسیعی از پارامترها می‌شود که ممکن است بر کل اکوسیستم (مثلاً جنگل‌های بارانی یا صخره‌های مرجانی) یا تنها بر برخی از اجزای اکوسیستم تأکید داشته باشد. در حالت اخیر که تداعی کننده نگاه مؤلفه محور است توریست‌ها منحصراً به اجزای خاصی از محیط زیست مثلاً پاندهای غول پیکر (چین) یا گوریل‌های کوهستانی (رواندا و اوگاندا) جذب می‌شوند. در برخی موارد گیاهان غول پیکری چون درخت سکویا یا گیاه رافلزیا (بزرگ‌ترین گل دنیا) در اندونزی بعنوان عامل جذب گردشگر عمل می‌کنند. جاذبه‌های طبیعی یک منطقه توریستی تنها به موجودات زنده ساکن آن اعم از گیاهان و جانوران محدود نمی‌باشد بلکه یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی، عوامل غیرزنده‌ای مانند کوهستان، چشمه‌های آب گرم، آبشارها، آتشفشان‌ها و گل فشان‌ها می‌باشند. مناطق کوهستانی از دیرباز

مقصد سفر تعداد زیادی از گردشگران به خصوص گردشگران ورزشی بوده‌اند مثال‌های شناخته شده در این زمینه کوهستان آلپ در اروپا و کوهستان هیمالیا در آسیا می‌باشند که هر ساله تعداد زیادی از کوهنوردان، اسکی‌بازها و سایر گردشگران را به خود جذب نموده و بدین ترتیب باعث رونق بازار گردشگری در این مناطق می‌شوند. در قاره آمریکا نیز کوهستان‌های راکی و آند بدلیل ارتفاع بالا و تنوع پوشش گیاهی و جانوری توانسته‌اند به یک قطب مهم گردشگری تبدیل شوند. (وارثی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۶). دریاچه‌ها، دریاها و سایر زیستگاه‌های آبی نیز بعنوان یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری همواره مورد توجه بوده‌اند. دریاچه ویکتوریا در آفریقا، رودخانه آمازون در برزیل، دریای بحرالمت در آسیا، رودخانه میسی‌سی‌پی در آمریکا، رود نیل در مصر و خلیج مکزیک در آمریکای مرکزی همگی بیانگر عوارض آبی هستند که در چند دهه اخیر توانسته‌اند طیف وسیعی از گردشگران را از اقصی نقاط دنیا به سوی خود جذب کنند. در داخل کشور نیز مناطقی چون حاشیه دریای خزر، بنادر جنوبی در خوزستان و هرمزگان، دریاچه بختگان در نواحی جنوبی، دریاچه ارومیه در شمالغرب کشور و تالاب انزلی از جمله مناطق شناخته شده‌ای هستند که بدلیل این عوارض جغرافیایی تعداد زیادی از گردشگران داخلی و خارجی را به خود جذب نموده‌اند. (نعمت گرگانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۶). مصنوعات بشری نیز دسته‌ای دیگر از جاذبه‌های طبیعی یک منطقه توریستی را تشکیل می‌دهند. علت اینکه تعداد بسیار زیادی از مردم از دهه‌ها پیش تاکنون به مصر سفر می‌کنند این نیست که این کشور آب و هوای مطلوب یا جنگل‌های اسرارآمیزی دارد، آداب و رسوم مردم مصر نیز چندان برای گردشگران اروپایی جذاب نیست؛ گردشگران فقط به یک دلیل به مصر سفر می‌کنند: آن‌ها می‌خواهند اهرام را ببینند. برج ایفل فرانسه، دیوار چین، برج پیزا در ایتالیا، بقایای جنگ جهانی دوم در لهستان، دهکده باستانی ماچوپیتسو در بولیوی، آثار به جا مانده از قبیله آزتک در مکزیک، تاسیسات استون هنج در بریتانیا، مسجد ایاصوفیه در استانبول، مجسمه هرکول در یونان و غیره همگی مثال‌هایی از ساخته‌های دست بشر هستند که امروزه بعنوان مهم‌ترین جاذبه‌های گردشگری مطرح هستند (وولو و گیامبالو، ۲۰۰۸: ۳۷۲). در داخل کشور ایران نیز بناها و جاذبه‌های دست ساز بشری زیادی وجود دارند که در استانهای مختلف کشور بعنوان جاذبه‌های گردشگری مطرح می‌باشند. از جمله این موارد می‌توان به قلعه پرتغالی‌ها در جنوب، بازار و کیل در استان فارس، سی و سه پل در اصفهان، حمام فین کاشان، مقبره نادرشاه افشار در خراسان، ارگ بم در استان کرمان، پل ورسک در مازندران و غیره اشاره کرد. بدین ترتیب با داشتن چنین منبعی غنی از آثار تاریخی و باستانی که به منزله جاذبه‌های مهم گردشگری عمل می‌کنند می‌توان با اتخاذ راهکارهای مناسب و سرمایه‌گذاری درست در امر تبلیغات، میزان گردشگری (اعم از گردشگران داخلی و خارجی) را در چنین مناطقی به طور قابل ملاحظه‌ای بهبود بخشید. (نعمت گرگانی و همکاران، ۱۳۹۰: ۸۶). تاکنون دو عامل موقعیت استراتژیک و جاذبه‌های گردشگری بعنوان زیرمعیارهای توان طبیعی معرفی شده‌اند. سومین شاخص توان طبیعی، آب و هوا و اقلیم منطقه است. آب و هوا تأثیر زیادی در جذب گردشگر به خصوص در حوزه گردشگری طبیعی (اکوتوریسم) و گردشگری درمانی دارد. بسیاری از گردشگران با اهداف درمانی ترجیح می‌دهند که به مناطقی مسافرت کنند که شرایط آب و هوایی خاصی دارد. بعنوان مثال، مناطقی که دارای آب و هوای خشک و رطوبت نسبی پایینی هستند مورد توجه بیماران مبتلا به امراض تنفسی قرار می‌گیرند. البته لازم به ذکر است که آب و هوا تنها عامل محرک در مسافرت گردشگران درمانی نبوده و عوامل دیگری چون سواحل ماسه‌ای یا چشمه‌های آب گرم نیز تأثیر بسزایی در جذب گردشگران درمانی ایفا می‌کنند (بوکمن و بوکمن، ۲۰۰۷: ۶۳) شهر بوشهر یکی از شهرهای استان بوشهر است که دارای پتانسیل فراوانی در جذب گردشگری و توریسم و همچنین توسعه این صنعت است. توجه به رشد سریع گردشگری و جذب توریسم در ابعاد مختلف، وجود گردشگران و علاقه‌مندان به بازارهای خرید و گردشگری سواحل دریایی و همچنین نقش گردشگری در ایجاد اشتغال دائم، فصلی و درآمد‌های ارزی که از این راه بدست می‌آید، ضرورت انجام تحقیق در زمینه جذب توریسم باتاکید بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر را آشکار می‌سازد و علاوه بر این با توجه به اینکه تجارت و بازارهای تجاری عامل موثری بر رشد و توسعه گردشگری می‌باشد و بر حسب موقعیت تجاری و همچنین

جغرافیایی مناطق مختلف هر کدام از جاذبه‌های طبیعی اولویت متفاوتی دارند پس ضرورت ایجاد میکند تا تحقیقاتی به عمل آید که با توجه به آن، جاذبه‌های انسانی زیرساختها، ساختار و مدیریت، سیاسی و فرهنگی، تبلیغات و بازاریابی و میزان تاثیر هر کدام را در این صنعت بررسی نمائیم. عدم آگاهی از عوامل تاثیرگذار و موانع موجود در رشد بازاریابی گردشگری موجب اقدامات نامناسب شده و مسئولین بدون آگاهی از این عوامل نمی‌توانند مدیریت صحیحی در این راستا داشته باشند که این خود باعث عدم استفاده از ظرفیت‌های کشور و بدنبال آن عدم جذب سرمایه‌های اقتصادی و استفاده مناسب از مزایای اجتماعی جذب توریسم می‌شود. هدف کلی این تحقیق عبارتست از بررسی زیرساخت‌های گردشگری با تاکید بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر درضمن اهداف فرعی این تحقیق بدین شرح می‌باشد:

- شناسایی و تبیین اثربخشی بازار تجاری و فروشگاه‌ها بر گردشگری پایدار با تاکید بر جذب توریسم تجاری در شهر بوشهر.

- شناسایی و تبیین اثربخشی زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار با تاکید بر جذب توریسم تجاری در شهر بوشهر.

- شناسایی و تبیین اثربخشی توان اقتصادی بر گردشگری پایدار با تاکید بر جذب توریسم تجاری در شهر بوشهر.

پیشینه نظری

امروزه توسعه گردشگری در تمام عرصه‌ها، چه در سطح ملی و منطقه‌ای و چه در سطح بین‌المللی مورد توجه برنامه‌ریزان دولتی و شرکت‌های خصوصی قرار گرفته است. برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران توسعه از فعالیت‌های گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه در کشورهای مختلف یاد می‌کنند. امروزه گردشگری می‌تواند سبب ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و در نهایت رفاه و بهبود وضعیت معیشتی مردم شود (مطیعی لنگرودی، ۱۳۹۲: ۸۱). زمانی که شرایط ملی یا بین‌المللی اجازه گسترش و توسعه گردشگری بین‌المللی را بدهد، توسعه داخلی به ویژه در مناطق توسعه نیافته و محروم می‌تواند نقش مهمی در توسعه مناطق مختلف داشته باشد (جمعه پور، ۱۳۷۸: ۸۷). بسیاری از کشورها به صورت فزاینده به این حقیقت پی برده‌اند که به منظور بهبود وضعیت اقتصادی خود باید ابتکار عمل به خرج دهند و در صدد راه‌های تازه‌ای برآیند (لطفی، ۱۳۹۴: ۱۱۴). آگاهی جوامع از این که گردشگری منبع درآمد ارزی بسیار مناسب و قابل ملاحظه‌ای در اختیار اقتصاد یک کشور قرار می‌دهد، باعث شده که گردشگری مفهوم بسیار گسترده در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پیدا کند و به عنوان یک صنعت تلقی شود (طهماسبی پاشا و مجیدی، ۱۳۸۴). بسیاری از این کشورها این صنعت پویا را به عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال، رشد اقتصادی و توسعه ساختار زیر بنایی می‌دانند. اگر چه در مناطق مختلف، شرایط متفاوت است، گردشگری همواره عامل مهمی برای توسعه اقتصادی به حساب می‌آید (ابراهیمی و خسرویان، ۱۴۰۰: ۷۴). با توجه به عدم موفقیت برنامه‌ها و طرح‌های توسعه در جوامع کمتر توسعه یافته و همچنین بروز مشکلات در این جوامع، توسعه و گسترش گردشگری، یکی از راهبردهای اساسی محسوب می‌شود. بسیاری از فعالیت‌های اساسی و به تبع آن سطح درآمد، طی دهه‌های اخیر دچار افول شدیدی شده و افزایش نرخ بیکاری و در نتیجه خروج نسل جوان و افراد دارای تحصیلات بالا، توسعه این مناطق را به مخاطره انداخته است. از این رو، ضرورت تنوع بخشیدن به اقتصاد در این جوامع، امری مهم تلقی می‌شود. اگر به طور کامل توسعه گردشگری طرح ریزی شود، می‌توان تا حدودی این جوامع را از رکود و انزوا خارج کرد و موجب تنوع فرهنگی و گسترش توسعه شد (مطیعی لنگرودی و نصرتی، ۱۳۹۰: ۷۰).

توسعه گردشگری جهت فقر زدایی و کاهش مهاجرت، ایجاد رفاه اجتماعی، حفظ ویژگی‌های فرهنگی سنتی، حفظ بافت سنتی، ارتباطات فرهنگی، حفظ منابع طبیعی و فرهنگی، تقویت غرور ملی و ایجاد فرصت شغلی در کنار فعالیت‌های کشاورزی و دامداری، عنصری اساسی و ضروری محسوب می‌شود. بنابراین، برای توسعه نواحی کمتر توسعه یافته، باید بر روی توسعه گردشگری در این مناطق برنامه ریزی کرد (قادری، ۱۳۹۶: ۱۶). در کشورهای کمتر توسعه یافته، دسترسی به منابع قابل حصول اندک و نیروی کار غیر ماهر و ارزان زیاد است. در نتیجه، گردشگری می‌تواند به عنوان هدف اصلی توسعه محسوب شود (اسلیهان^۱، ۲۰۲۰: ۴۳). هر فعالیت برنامه ریزی، به یک تفکر مبنای نظریه و رویکرد برنامه ریزی مدون و مشخص با چارچوب قوی علمی نیاز دارد. رویکردهای برنامه ریزی از جمله ارکان اساسی نظام برنامه ریزی و در واقع جنبه فکری فعالیت برنامه ریزی به شمار می‌روند. به همان اندازه که برنامه ریزی برای یک پارچه کردن نظام گردشگری دارای اهمیت است، برنامه ریزی برای گنجاندن موضوع گردشگری در سیاست‌های توسعه کلان، طرح‌ها و الگوهای یک منطقه نیز حائز اهمیت می‌باشد. بنابراین برنامه ریزی گردشگری باید به عنوان یک روند دائمی و انعطاف پذیر شناخته شود و در چارچوب سیاست‌ها و پیشنهادهای انعطاف وجود داشته باشد تا امکان سازش با تغییر شرایط، حاصل شود. یک برنامه ریزی انعطاف ناپذیر اجازه نخواهد داد که توسعه پذیرای تغییرات باشد. از آنجایی که رویکردهای برنامه ریزی برای توسعه گردشگری هر کدام پیشنهادهایی را ارائه می‌دهند که خلاق و ابداعی و قابل اجرا می‌باشد. البته رویکردهای برنامه ریزی، با وجود اینکه نسبت به سال‌های پیشین خود تکامل یافته‌اند، اما برخی از آن‌ها بیش از حد سخت و غیر قابل انعطاف‌اند و تغییرات و پیشرفت‌های تکنولوژی در آن‌ها نقشی ندارند و از این رو برای اجرا در دوره‌ای بلند مدت عملی نیستند. به طور کلی برنامه ریزی یک فرآیند مداوم بوده و باید متناسب با تغییر شرایط، قابلیت انعطاف داشته باشد و در عین حال به اهداف توسعه دست یابد. از این رو برنامه ریزی راهبردی به دنبال برقراری تناسب مطلوب بین سیستم و محیط آن است و تمرکز آن بیشتر در مورد شناسایی و حل مشکلات فوری است. رویکرد برنامه ریزی راهبردی بیشتر به دنبال تغییر سریع شرایط مقصد گردشگری در آینده است (فتحی، ۱۴۰۰: ۱).

پیشینه عملی

ضیائی و همکاران (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان «طراحی الگوی مدیریت توسعه گردشگری عشایری با استفاده از رویکرد مدل سازی ساختاری - تفسیری» بیان کردند که توانمندسازی جامعه عشایری با قرار گرفتن در ربع اول ماتریس به عنوان کلیدی‌ترین متغیر دو وجهی، یکی از مهمترین پیشران‌های توسعه گردشگری عشایری به شمار رفته و تقویت و توسعه آن باید در اولویت سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی توسعه گردشگری عشایری قرار گیرد. از طرف دیگر سرمایه‌های اجتماعی، کنشگری دولت، عوامل ساختاری-نهادی با قرار گرفتن در ربع دوم ماتریس از جمله متغیرهای استراتژیک تاثیرگذار بر توسعه گردشگری عشایری شناسایی شدند. طبیعی و همکاران (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای به طراحی و تبیین الگوی کسب و کارهای گردشگری با رویکرد توسعه پایدار پرداختند. جامعه آماری این پژوهش در بخش دلفی) خبرگان دانشگاهی و مدیران و فعالان اقتصادی صنعت گردشگری و در بخش کمی شامل مدیران، کارشناسان سازمان میراث گردشگری استان خوزستان است. متغیرهای مهم اثرگذار بر موفقیت کسب و کارهای مرتبط با حوزه گردشگری با بهره‌گیری از روش زمینهای استخراج و مبنای روش دلفی قرار گرفت. پرسشنامه دلفی در اختیار ۲۴ تن از خبرگان پانل

¹. Aslihan

دلفی قرار داده شد و بدین ترتیب در دور چهارم، ۵۱ متغیرهای خرد در قالب ۶ متغیر کلان شناسایی شدند. از مهمترین دستاوردهای این پژوهش شناسایی عوامل اثر گذار بر توسعه پایدار کسب و کارهای گردشگری در قالب یک مدل جامع است. خاک نژاد و همکاران (۱۴۰۱)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری توسعه‌ی گردشگری تاریخی-فرهنگی در ایران (مطالعه موردی: شهر تبریز)» بیان کردند که عدم توسعه‌ی گردشگری تاریخی-فرهنگی در شهر تبریز ناشی از نارسایی‌هایی در سطوح خرد و کلان می‌باشد. در سطح خرد می‌توان به کاستی‌های پروژه‌ها و برنامه‌های بازآفرینی شهری و در سطح کلان می‌توان به مؤلفه‌هایی همچون عدم وجود دیدگاه همه‌جانبه نگر و سیستمی، روابط سیاسی نامناسب و شکل‌گیری تصویر منفی از ایران در اذهان عمومی و تصدی‌گری دولت در بخش گردشگری اشاره کرد. ریسی و همکاران (۱۴۰۱)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی رابطه ابعاد توسعه گردشگری روستایی بر کیفیت رفاه اجتماعی ساکنین روستاهای شهرستان کوهرنگ» بیان کردند که بین ابعاد توسعه گردشگری و رفاه اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد و مقادیر رگرسیون مدل ساختاری حاکی از آن است که بعد عملکردی توسعه گردشگری روستایی دارای بیشترین اثر ($\beta = ۰/۶۴$) و بعد خدماتی ($\beta = ۰/۰۷$) دارای کمترین اثر بر رفاه اجتماعی است. حاج آقامیر و همکاران (۱۴۰۰)، در مقاله‌ای با عنوان «طراحی الگوی مطلوب توسعه گردشگری فرهنگی در ایران» بیان کردند که با توجه به سهم رو به افزایش گردشگران فرهنگی در جهان و موقعیت ایران از نظر گردشگری فرهنگی، توجه ویژه به گردشگری فرهنگی در کشور و درک علمی از امکانات و محدودیت‌ها، فرصت‌ها و تهدیدهای آن صورت گرفته است و متأسفانه وضعیت ایران در مقایسه با دیگر کشورهای منطقه، مطلوب و قابل توجه نمی‌باشد. شاخص‌های اجتماعی دارای بیشترین تاثیر در بین شاخص‌های پیشبرنده گردشگری فرهنگی در کشور می‌باشند.

یانگ^۱ و همکاران (۲۰۲۲)، در مقاله‌ای با عنوان «کشف الگوی جامعه شناختی بازار گردشگری باروری در چین» بیان کردند که چگونه فن‌آوری و تکثیر فرهنگ مصرف‌کننده، والدین را در چین به شکل جدیدی از مصرف آشکار تبدیل کرده است، و به موضوعی نسبتاً نادر در ادبیات بازاریابی فعلی، پیوند بازارهای ژنتیکی شده و فرهنگ مصرف‌کننده می‌پردازد. کینسنگ و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، در مقاله‌ای با عنوان «کووید-۱۹ و ظهور گردشگری مجازی در اندونزی: یک دیدگاه جامعه شناختی» بیان کردند که همه‌گیری، یک ساختار واحد، یک نقش محدودکننده/قابل‌کننده دوگانه ایفا می‌کند که ظهور گردشگری مجازی را تسریع کرده است. این نقش‌های دوگانه به طور همزمان انجام می‌شود. محدود کردن اشکال سنتی گردشگری و ایجاد اشکال جدید مجازی. به طور خاص، این یافته‌ها نشان می‌دهند که ساختارها و آژانس‌ها/بازیگران دوگانگی را در مقابل دوگانگی نشان می‌دهند. این مطالعه نشان می‌دهد که ساختار (قوانین و منابع) نقش غالبی در هدایت بازیگران به سمت نوآوری ایفا می‌کند و باعث پیدایش گردشگری مجازی می‌شود. ماتوک-سیرب و همکاران^۳ (۲۰۲۲)، در مقاله‌ای با عنوان «توسعه گردشگری پایدار در مناطق حفاظت شده مارامورس، رومانی: مقاصدی با اصالت بالا» بیان کردند که توسعه پایدار شامل رشد اقتصادی در راستای الزامات تعادل اکولوژیکی و توسعه انسانی است که شامل روابط مردم با محیط زیست و همچنین مسئولیت نسل کنونی نسبت به نسل‌های آینده است.

1. Yang

2. Kinseng et al

3. Mateoc-Sîrb et al

گردشگری پایدار در تلاش برای مدیریت همه منابع طراحی و حمایت می شود تا نیازهای اقتصادی، اجتماعی و زیبایی شناختی یک منطقه با حفظ یکپارچگی فرهنگی، فرآیندهای زیست محیطی ضروری، تنوع زیستی و سیستم های حمایت از زندگی برآورده شود. مدل ریاضی ارائه شده در این مقاله امکان گروه بندی منابع موجود از ۲۵ سکونتگاه را به منظور ایجاد انواع گردشگری قابل حمایت و توسعه در این محلات فراهم می کند. بانو و همکاران^۱ (۲۰۲۲) در مقاله ای با عنوان تأثیر پویای پیری، نوآوری های صنعتی و فناوری اطلاعات و ارتباطات بر توسعه گردشگری و مصرف انرژی های تجدیدپذیر در اقتصادهای بریکس بیان کردند که نتایج علی از پیوندهای دوطرفه بین پیری، گردشگری، فناوری اطلاعات و ارتباطات و گردشگری پشتیبانی می کند، در حالی که رشد اقتصادی به طور یک طرفه باعث گردشگری می شود. به طور مشابه، نوآوری های صنعتی، فناوری اطلاعات و ارتباطات و منابع طبیعی به طور همزمان به طور یکجانبه باعث ایجاد انرژی های تجدیدپذیر در اقتصادهای بریکس می شوند. نتایج به دست آمده از مطالعه کنونی منحصربه فرد است، که بر اساس آن پیشنهادات سیاستی را برای تئوری و عمل مورد بحث قرار داده ایم. بوتلر و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در مقاله ای با عنوان توسعه گردشگری میراث فرهنگی در منطقه پانیو، گوانگژو: دیدگاه های جامعه در مورد غرور و حفظ، و نگرانی برای آینده بیان کردند که در حالی که اکثر ساکنان نگرش های حمایتی از خود نشان دادند، دیگران پیشنهاد کردند که اثرات منفی اضطراری اکنون آشکار است، از جمله افزایش حجم گردشگران و «پارادوکس تحرک» تراکم ترافیک که در تعطیلات «هفته طلایی» ارائه کردند. چندین شرکت کننده پیشنهاد کردند که این مسائل در نهایت می تواند منجر به مخالفت جامعه محلی و تقاضا برای تعامل با مقامات دولتی محلی شود. بنابراین، این مطالعه بر اهمیت مشارکت ساکنان محلی در محل به دلیل رشد سریع گردشگری و پیامدهای هفته های طلایی بر جوامع محلی که سایت های CHT همسایه هستند، تأکید می کند. این یافته ها برای سیاست گذاران و سایر ذینفعان گردشگری درگیر در توسعه و مدیریت جاذبه های رو به رشد CHT ارزشمند خواهد بود.

داده ها و روش شناسی

این تحقیق به لحاظ هدف کاربردی بوده و به لحاظ اجرای روش اجرا از نوع تحقیق های توصیفی با تأکید بر روش همبستگی می باشد. هم چنین تحقیق حاضر، از نظر روش و ماهیت از نوع تحقیق همبستگی است. جامعه آماری مربوط به این پژوهش شامل کلیه شهروندان دارای سن بالاتر از ۱۸ سال و کمتر از ۶۰ سال شهر بوشهر و همچنین ارگانهای فعال در زمینه گردشگری و توریسم در سال ۱۴۰۲ می باشد که تعداد شهروندان طبق آخرین سرشماری نفوس مسکن جمعیت شهر بوشهر ۲۲۳'۵۰۴ نفر می باشند. نمونه گیری به روش تصادفی و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه شد که عدد ۳۸۰/۸۴ به دست آمد که با روند کردن عدد تعداد ۳۸۱ نفر جهت نمونه آماری محاسبه شدند. به منظور سنجش پایایی، ابتدا پرسش نامه بر روی ۲۰ نفر از افراد جامعه آماری به صورت اتفاقی آزمون شده است.

¹. Bano et al

². Butler et al

جدول ۱- مولفه‌های پرسشنامه تحقیق

تعداد سوال	شماره سوال	مؤلفه	بعد
۴	۶ تا ۹	زیرساختهای گردشگری ^۱	عوامل موثر بر زیرساخت گردشگری
۴	۲۶ تا ۲۹	بعد فرهنگی ^۲	گردشگری پایدار
۳	۳۰ تا ۳۲	بعد زیست محیطی ^۳	گردشگری پایدار
۷	۳۳ تا ۳۹	بعد اقتصادی ^۴	گردشگری پایدار
۶	۴۰ تا ۴۵	بعد اجتماعی ^۵	گردشگری پایدار
۵	۴۶ تا ۵۰	جذب گردشگری ^۶	گردشگری پایدار

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

جدول ۲- مقادیر پایایی ترکیبی، کرونباخ و پایایی همگون و میانگین واریانس مدل

میانگین واریانس استخراج شده (AVE)	پایایی ترکیبی ^۷	ضریب پایایی همگون (rho)	آلفای کرونباخ	مؤلفه	بعد
۰/۵۲۵	۰/۶۸۵	۰/۲۵۲	۰/۷۴۱	زیرساختهای گردشگری	عوامل موثر بر زیرساخت گردشگری
۰/۵۵۳	۰/۸۲۰	۰/۷۶۹	۰/۷۳۶	بعد فرهنگی	گردشگری پایدار
۰/۶۶۵	۰/۸۵۶	۰/۷۶۳	۰/۷۵۲	بعد زیست محیطی	گردشگری پایدار
۰/۵۲۸	۰/۸۳۰	۰/۸۰۱	۰/۷۵۷	بعد اقتصادی	گردشگری پایدار
۰/۵۳۵	۰/۷۴۲	۰/۶۱۴	۰/۷۸۲	بعد اجتماعی	گردشگری پایدار
۰/۵۷۷	۰/۷۴۸	۰/۵۷۵	۰/۷۷۸	جذب گردشگری	گردشگری پایدار

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

مجموعه شاخص‌های طراحی شده برای بررسی زیرساخت‌های گردشگری با تأکید بر گردشگری پایدار برابر با ۶ شاخص می‌باشد که ضریب آلفا برای تمامی مولفه‌ها بیش از ۰/۷۰ می‌باشد و نشان می‌دهد که مولفه‌های در نظر گرفته شده برای این متغیر از پایایی مناسبی برخوردار می‌باشند.

1. Tourism Infrastructure (TI)
2. Cultural Dimension (CD)
3. Environmental Dimension (EnviD)
4. Economic Dimension (EcoD)
5. Social Dimension (SD)
6. Tourism Attraction (TA)
7. Composite Reliability (CR)

قلمرو پژوهش

شهر بوشهر، شهری بندری و مرکز استان بوشهر از استان‌های جنوب غربی ایران است. جمعیت این شهر در سال ۱۴۰۲ خورشیدی بالغ بر ۲۲۳'۵۰۴ نفر بوده است. بوشهر بندری شبه‌جزیره‌ای در بخش مرکزی شهرستان بوشهر است که از سمت شمال، غرب و جنوب به خلیج فارس محدود شده است، این بندر در ارتفاع ۱۸ متری از سطح دریا و در منطقه‌ی ساحلی خلیج فارس واقع شده و آب‌وهوای نیمه بیابانی گرم دارد. نام بوشهر در کتاب‌ها و اسناد تاریخی، تحت نام‌های مختلفی نظیر «رام اردشیر»، «ابوشهر»، «بخت اردشیر»، «لیان» و «ریشهر» به ثبت رسیده است. بیشتر مردم بوشهر به زبان فارسی با لهجه محلی تکلم می‌کنند. بندر امروزی بوشهر را نادرشاه افشار در ۱۷۳۶ میلادی رونق دوباره بخشید. نام این محل پیش از آن ریشهر بود. بندر بوشهر به خاطر عواملی مانند صیادی، وجود نیروگاه اتمی، کشتی‌سازی و صادرات از این بندر رونق اقتصادی گرفته است. و شهر بر کرانه‌های خلیج بوشهر واقع در شبه‌جزیره بوشهر در موقعیت جغرافیایی ۲۸ درجه و ۵۹ دقیقه و ۳ ثانیه، و عرض جغرافیایی ۵۰ درجه و ۵۱ دقیقه و ۱۵ ثانیه‌ی طول شرقی نسبت به نصف‌النهار گرینویچ قرار دارد. طول این شبه‌جزیره حدود ۱۵ کیلومتر و عرض آن بین ۲ الی ۴ کیلومتر است. این شهر یا هم‌سطح دریا یا در برخی قسمت‌ها پایین‌تر از سطح دریا قرار دارد. بوشهر فقط از سمت شرق به خشکی راه دارد که در این قسمت جاده‌ی ورودی به شهر به نام جاده‌ی شیراز - بوشهر قرار دارد. بوشهر از جنوبی‌ترین شهرهای کشور در همسایگی خلیج همیشه فارس است. این شهر با دو موقعیت طبیعی، کوهستانی و جلگه‌ای دارای زمستان‌هایی خنک و تابستان‌هایی گرم و مرطوب است. مجاورت با خلیج فارس و داشتن کیلومترها ساحل موقعیت استراتژیکی با اهمیتی به بوشهر داده است. به همین دلیل از دیرباز برای احداث پایگاه دریایی و بندرگاه و تبادل فرهنگ و ثروت مورد توجه بوده است. بوشهر را به دلیل داشتن ذخایر عظیم نفت و گاز پایتخت انرژی ایران نامیده‌اند. در بوشهر نژادهای مختلفی نظیر نژاد آریایی، سامی، آفریقایی و ژاد وجود دارد. تنوع نژادی و نیز قومی منجر به حضور رگه‌هایی از گویش‌های متنوع در زبان مردمان این سرزمین شده است.

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی شهر بوشهر در ایران (ترسیم: نگارنده)

عوامل موثر بر زیرساخت های گردشگری پایدار در شهر بوشهر به لحاظ بررسی نظری مورد تایید قرار گرفته است در اینجا به لحاظ تایید این عوامل به لحاظ ساختاری در جامعه مورد مطالعه به لحاظ آماری از روش تحلیل مسیر استفاده شده است. منظور از برازش مدل این است که تا چه حد یک مدل با داده های مربوطه سازگاری و توافق دارد. لذا در این قسمت به ارزیابی برازش مدل مفروض پژوهش پرداخته می شود تا از سازگاری آن با داده های پژوهش اطمینان حاصل گردد. بررسی برازش مدل مفهومی پژوهش در دو مرحله صورت پذیرفته است. نخست ارزیابی برازش بخش اندازه گیری مدل و دوم ارزیابی برازش بخش ساختاری مدل که در ادامه به تفصیل در مورد آن ها بحث شده است. در بحث تحلیل عاملی با استفاده از تحلیل مسیر و معادلات ساختاری به جهت بررسی درجه اهمیت و تاثیر گذاری هر کدام از مولفه ها و مشخص کردن نقش مداخله ای جذب توریسم بر گردشگری پایدار از تحلیل عاملی مرتبه اول استفاده شده است.

جدول ۳- واریانس مدل رگرسیونی مولفه زیرساخت های گردشگری و تاثیر آن بر گردشگری پایدار

خطای شهرداری		ضریب تشخیص تعدیل شده	ضریب تشخیص (R2)	R
۰/۴۷۹		۰/۰۱۹۴	۰/۱۹۶	۰/۴۴۳
سطح اطمینان	سطح معنی داری	F	درجه آزادی	مجموع مربعات
۰/۰۹۵	۰/۰۰۰	۹۲/۸۳۷	۱	۲۱/۳۲۷
نتیجه آزمون: رد فرض H ₀		۰/۲۳۰	۳۸۰	۸۷/۲۹۶
		---	۳۸۱	۱۰۸/۶۳۳
				کل

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

باتوجه به جدول (۳) از آنجا که سطح معنی داری آزمون مربوطه برابر ۰/۰۰۰ می باشد، می توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰/۰۵ یا سطح اطمینان ۰/۹۵ معنی دار می باشد. ضریب تشخیص R² که عبارت است از نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر زیرساخت های گردشگری به تغییرات کل، ۰/۱۹۶ می باشد. می توان بیان نمود که حدود ۱۹٫۶ درصد تغییرات متغیر وابسته گردشگری پایدار در شهر بوشهر (Y)، توسط تغییرات در متغیر مستقل زیرساخت های گردشگری (X) تبیین می گردد و در جهت تعیین این میزان اثر بخشی به بررسی ضرایب مربوط به این متغیرها می پردازیم.

جدول ۴- ضرایب متغیر زیرساخت های گردشگری و تاثیر آن بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر

نتیجه آزمون	سطح معنی داری	t محاسبه شده	β شیب خط	عنوان متغیر
رد فرض H ₀	۰/۰۰۰	۲۷/۳۶۵	۲/۹۱۵	عرض از مبدأ
رد فرض H ₀	۰/۰۰۰	۹/۶۳۵	۰/۲۹۸	زیرساخت های گردشگری

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

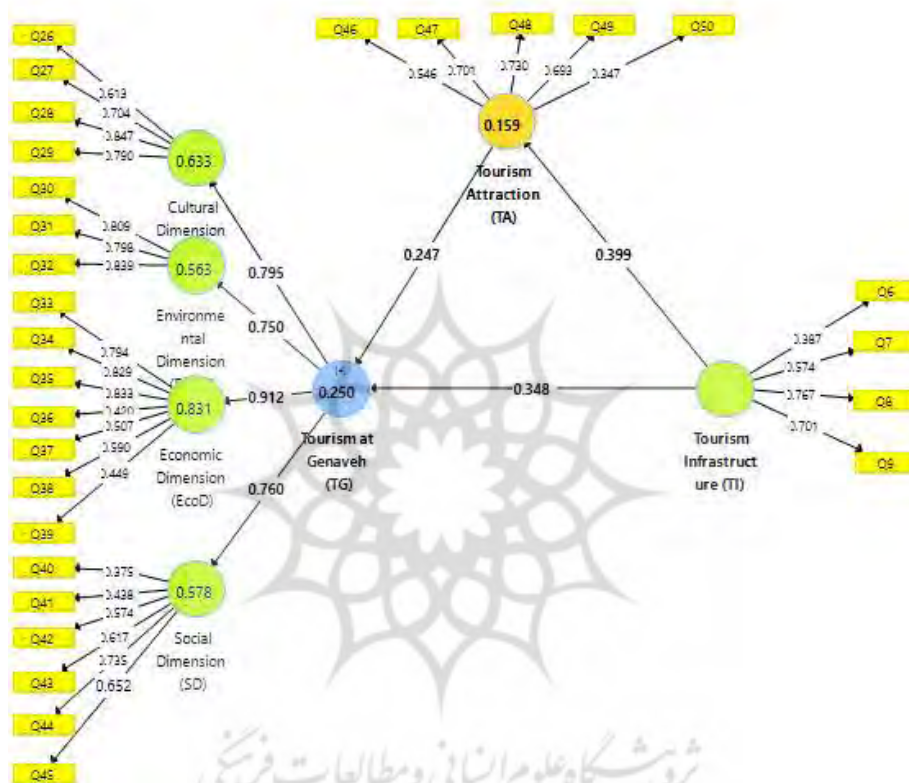
بنابراین رابطه ریاضی بین متغیر زیرساخت های گردشگری و گردشگری پایدار به صورت زیر خواهد بود:

رابطه (۱)

$$Y = -0.298X + 2.915$$

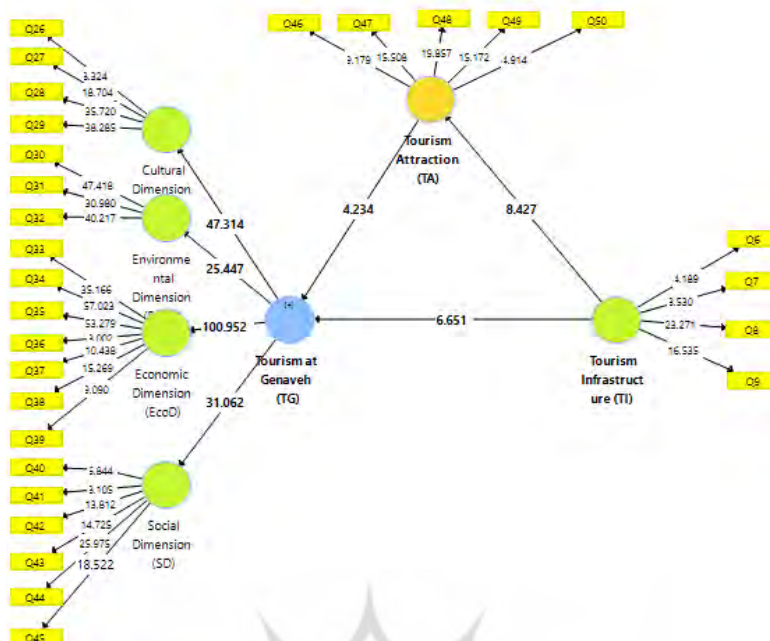
باتوجه به معادله می توان بیان نمود که باتوجه به علامت مثبت شیب خط، یک واحد افزایش در متغیر X (زیرساخت های گردشگری) موجب ۰/۲۹۸ واحد کاهش در متغیر گردشگری پایدار می شود. پس می توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی این آزمون از لحاظ آماری معنی دار می باشد. در ادامه به جهت بررسی نقش جذب توریسم بر رابطه بین زیرساخت های

گردشگری و گردشگری پایدار با استفاده از تحلیل مسیر (معادلات ساختاری) با بهره گیری از آزمون بوت استرپینگ به بررسی نقش جذب توریسم پرداخته شده است و همچنین میزان اثربخشی زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار را با استفاده از تحلیل بار عاملی به جهت تحلیل شاخصها و متغیرهای پنهان و همچنین رابطه تحلیلی بین این متغیرها پرداخت خواهد شد. در شکل (۱) مقادیر بارهای عاملی مربوط به شاخص‌های مربوط به مؤلفه زیرساخت‌های گردشگری تحقیق نشان داده شده است که بعد از حذف سؤالاتی که میزان بار عاملی آن‌ها از ۰/۴ کمتر می‌باشد نمایش داده شده است.

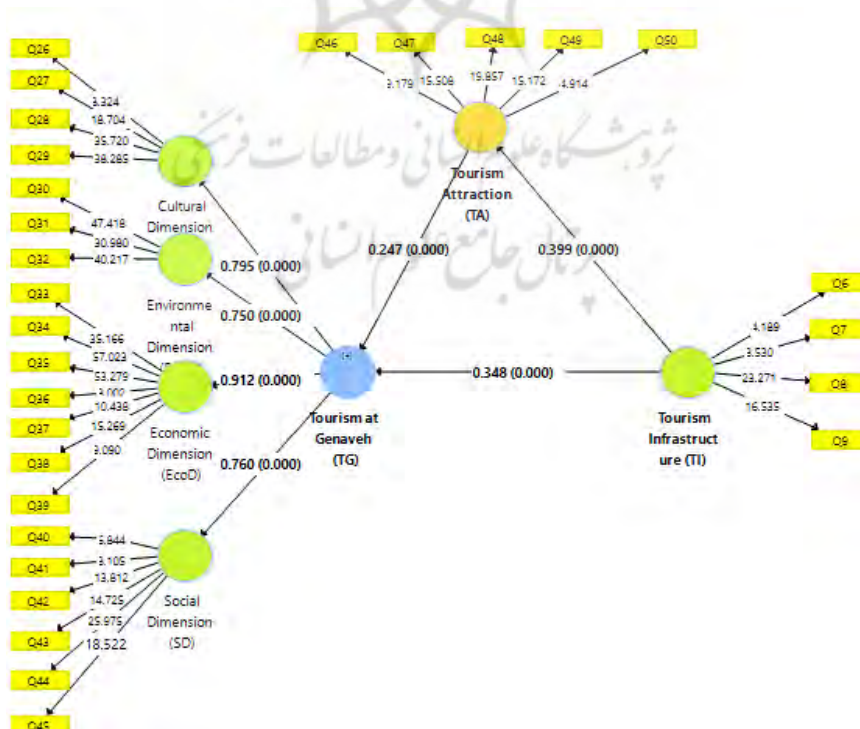
شکل ۲- نمودار مقادیر بار عاملی به دست آمده برای متغیرهای آشکار و پنهان تحقیق (ضریب رگرسیون)، منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

با توجه به مدل برازش داده شده فوق ضریب رگرسیونی شهردار شده تأثیر عامل زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر به عنوان متغیر وابسته برابر با ۰/۳۴۸ می‌باشد. مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر تاثیرگذاری عامل زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر و مولفه های آن برابر با ۰/۲۵۰ می‌باشد. به این معنی که عامل زیرساخت‌های گردشگری با مقدار ضرایب تعیین بیان شده توسط مولفه فوق بر آن بیان شده است. با توجه به اینکه در نرم افزار اسمارت پی آل اس از مقدار آماره تی برای بررسی معنی دار بودن روابط استفاده می‌شود و برای بررسی معنی داری از مقایسه مقدار آماره تی روابط با مقدار ۱/۹۶ استفاده می‌گردد، به طوری که اگر مقدار آماره تی از مقدار مذکور بیشتر باشد، رابطه نشان داده شده معنی دار است.

شکل ۳-نمودار مقادیر بار عاملی به دست آمده برای متغیرهای آشکار و پنهان تحقیق (ضریب تی)، منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

در شکل (۳) نیز مقادیر آزمون T هم برای عامل زیرساخت‌های گردشگری و سؤالات مربوط به هر متغیر بیان شده است که با توجه به مقادیر t به دست آمده قابل ذکر است که بار عاملی مربوط به سؤالات و همچنین مقادیر t مربوط به عامل زیرساخت‌های گردشگری بیش از مقدار پایه و شهردارد ۱/۹۶ می‌باشد که در ادامه به منظور مشخص کردن صحت این موارد از معیارهای نیکویی برازش مدل استفاده شده است.

شکل ۴-نمودار مقادیر ضرایب رگرسیونی و سطح معنی‌داری برازش مدل، منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

شکل (۴) میزان ضرایب رگرسیونی به همراه مقادیر سطح معنی‌داری را نمایش می‌دهد که از سطح قابل قبولی برای همه متغیرهای آشکار و پنهان برخوردار است و در جدول (۵) خلاصه آماری مربوط به نمودارهای تحلیل مسیر ارائه شده است.

جدول ۵- ضرایب رگرسیونی متغیرهای مدل

شرح	ضریب	آماره تی	سطح معنی‌داری
جذب توریسم --> گردشگری پایدار	۰/۳۴۷	۴/۲۳۴	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> جذب توریسم	۰/۳۹۹	۸/۴۲۷	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> گردشگری پایدار در شهر بوشهر	۰/۳۴۸	۶/۶۵۱	۰/۰۰۳
گردشگری پایدار --> بعد فرهنگی	۰/۷۹۵	۴۷/۳۱۴	۰/۰۰۰
گردشگری پایدار --> بعد اقتصادی	۰/۹۱۲	۱۰۰/۹۵۲	۰/۰۰۰
گردشگری پایدار --> بعد زیست محیطی	۰/۷۵	۲۵/۴۴۷	۰/۰۰۰
گردشگری پایدار --> بعد اجتماعی	۰/۷۶	۳۱/۰۶۲	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> جذب توریسم --> گردشگری پایدار	۰/۰۹۸	۳/۷۸۶	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> جذب توریسم --> گردشگری پایدار --> بعد اجتماعی	۰/۰۷۵	۳/۷۷۶	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> جذب توریسم --> گردشگری پایدار --> بعد زیست محیطی	۰/۰۷۴	۳/۷۸۶	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> جذب توریسم --> گردشگری پایدار --> بعد فرهنگی	۰/۰۷۸	۳/۷۵۵	۰/۰۰۰
زیرساخت‌های گردشگری --> جذب توریسم --> گردشگری پایدار --> بعد اقتصادی	۰/۰۹	۳/۷۸۲	۰/۰۰۰

منبع: محاسبات نگارنده، ۱۴۰۱

به عبارتی نتایج آزمون در جدول (۵) نشان داد که مولفه زیرساخت‌های گردشگری دارای تاثیر معنی‌داری بر متغیر گردشگری پایدار (وابسته) و مولفه‌های آن با تاکید بر جذب گردشگری (تأکیدی) است. همچنین نتایج نشان داد که بحث جذب توریسم در میزان اثربخشی مولفه زیرساخت‌های گردشگری بر ابعاد مختلف گردشگری پایدار شامل بعد فرهنگی، بعد اقتصادی، بعد اجتماعی و بعد زیست محیطی در شهر بوشهر به عنوان یک عامل تأکیدی موثر و سازنده می‌باشد که با استفاده از آزمون بوت استرپینگ و داده‌های اثر غیرمستقیم ویژه در نرم‌افزار اسمارت پی ال اس نسخه ۳ استفاده شد که نتایج مربوطه به طور کلی نشان داد که زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار با تاکید بر جذب توریسم تجاری در شهر بوشهر تاثیر معنی‌داری دارد.

نتیجه‌گیری

نتایج تحلیل فوق نشان داد که از آنجا که سطح معنی‌داری آزمون مربوطه برابر ۰,۰۰۰ می‌باشد، می‌توان چنین ادعا نمود که آزمون فوق با خطای ۰,۰۵ یا سطح اطمینان ۰,۹۵ معنی‌دار می‌باشد. ضریب تشخیص نسبت تغییرات توضیح داده شده توسط متغیر زیرساخت‌های گردشگری به تغییرات کل، ۰,۱۹۶ می‌باشد. می‌توان بیان نمود که حدود ۱۹/۶ درصد تغییرات متغیر وابسته گردشگری پایدار در شهر بوشهر، توسط تغییرات در متغیر مستقل زیرساخت‌های گردشگری تبیین می‌گردد و باتوجه به علامت مثبت شیب خط، یک واحد افزایش در متغیر زیرساخت‌های گردشگری موجب ۰/۲۹۸ واحد کاهش در متغیر گردشگری پایدار می‌شود. پس می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیونی این آزمون از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. همچنین با توجه به مدل برازش داده‌شده، ضریب رگرسیونی شهردارد شده تأثیر عامل زیرساخت‌های گردشگری بر

گردشگری پایدار در شهر بوشهر به عنوان متغیر وابسته برابر با ۰/۳۴۸ می‌باشد. مقدار ضریب تعیین (R^2) برای متغیر تاثیرگذاری عامل زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار در شهر بوشهر و مولفه‌های آن برابر با ۰/۲۵۰ می‌باشد. با توجه به مقادیر t به دست آمده قابل ذکر است که بار عاملی مربوط به سؤالات و همچنین مقادیر t مربوط به عامل زیرساخت‌های گردشگری بیش از مقدار پایه و شهردارد ۱/۹۶ می‌باشد. همچنین نتایج نشان داد که بحث جذب توریسم در میزان اثربخشی مولفه زیرساخت‌های گردشگری بر ابعاد مختلف گردشگری پایدار شامل بعد فرهنگی، بعد اقتصادی، بعد اجتماعی و بعد زیست محیطی در شهر بوشهر به عنوان یک عامل تأکیدی موثر و سازنده می‌باشد که به طور کلی نشان داد که این فرضیه که زیرساخت‌های گردشگری بر گردشگری پایدار با تأکید بر جذب توریسم تجاری در شهر بوشهر تاثیر معنی‌داری دارد، مورد تایید و مثبت می‌باشد. نتایج به دست آمده با نتایج مطالعات بافقی زاده و همکاران (۱۳۹۵)، بهاری سلطان احمدی و اصغری شیوه (۱۳۹۵)، عباسی و همکاران (۱۳۹۴)، و همچنین مطالعات کومار (۲۰۱۸)، امیر و همکاران (۲۰۱۵)، اندرسون و همکاران (۲۰۱۵)، همخوانی دارد. در تحلیل و تبیین نتایج فرضیه فوق میتوان بیان کرد که در سالهای اخیر گردشگری به عنوان یکی از صنایع با منبع درآمد سرشار در تجارت جهانی عنصر مهمی در بهبود و تنظیم موازنه بازرگانی و تراز پرداخت‌های بسیاری از کشورها شده است. فضاهای شهری به دلایل جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی بسیارش، غالباً از مقاصد گردشگری محسوب شده و به علت تجمع زیرساخت‌های گردشگری و نهادهای مدنی می‌توانند مکان ایده آلی جهت جذب گردشگران به حساب آیند. همچنین در صنعت گردشگری بخش‌های دولتی و خصوصی مکمل یکدیگر هستند و عدم وجود یکی از آنها باعث بروز ناکارآمدی دیگری می‌شود، لذا باید بخش دولتی و بخش خصوصی هر یک در جایگاه خود قرار بگیرند تا شاهد رشد و شکوفائی این صنعت باشیم. در این میان برنامه‌ریزی بلندمدت و کوتاه‌مدت به همراه برنامه‌ریزی استراتژیک می‌تواند زمینه‌های لازم جهت توسعه و گسترش این صنعت و نیز توسعه زیرساخت‌های گردشگری را فراهم بیاورد. در کشور ما فرصت‌های گردشگری فراوانی وجود دارد که تاکنون به آنها پرداخته نشده است. مدیریت کلان و متخصص در صنعت گردشگری حرف اول را می‌زند و باید فرصت‌ها را در کشور شناسائی کرده و آنها را در طرح جامع گردشگری بگنجانند و زمینه سرمایه‌گذاری خصوصی را در زیرساخت‌های سخت مانند هتل‌ها، رستورانها و جاذبه‌ها مهیا کرد و دولت نیز زمینه توسعه زیرساخت‌های نرم مانند آموزش، فرهنگ و ایجاد امنیت را در کشور گسترش دهد.

پیشنهادها

- پیشنهاد می‌شود که معماری، فضا، طراحی‌ها و المان‌های شهر بوشهر جهت جذب گردشگر کامل هنری باشد.
- پیشنهاد می‌شود که خدمات اساسی مانند تأمین آب، برق، ارتباطات از راه دور، جمع‌آوری زباله، بهداشت، امنیت و حفاظت در دستور کار به جهت ارتقاء سطح توان اقتصادی قرار گیرد.
- پیشنهاد می‌شود برای اینکه گردشگران به مقصدهای دورتر از شهرهای اصلی برسند، کارهایی در زمینه طرح‌های توسعه زیرساخت‌های گردشگری مانند پروژه برای مراکز برنامه‌ریزی شده جامع انجام شود.
- پیشنهاد می‌شود که یک برنامه استراتژیک و مدیریت خوب وجود داشته باشد تا هر مقصد گردشگری بتواند از زیرساخت‌های گفته شده نگهداری موثری داشته باشد، به گونه‌ای که گردشگر هر دو احساس رضایت و راحتی کند.
- پیشنهاد می‌شود که برنامه راهبردی به جهت راه اندازی شبکه و کانون ملی گردشگری، بازسازی سیستم‌های هتلداری و رستوران‌داری، تبدیل جاذبه به محصول گردشگری، برنامه‌ریزی برای تبلیغات در شهر بوشهر در دستور کار قرار گیرد.

منابع

ابراهیمی، علیرضا؛ خسرویان، محمدرضا. (۱۴۰۰). *عوامل مؤثر بر رشد و توسعه صنعت توریسم در استان مازنداران*. مجموعه مقالات سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه استان مازندران. انتشارات رسانش. تهران
حاج آقامیر، سید مصطفی؛ رشادت جو، حمیده؛ ابطحی، عطاءالله؛ صالحی امیری، سیدرضا؛ عزیزآبادی فراهانی، فاطمه. (۱۴۰۰). *طراحی الگوی مطلوب توسعه گردشگری فرهنگی در ایران*. مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، ۵(۱۸)، ۲۰۱-۲۲۸.

[20.1001.1.74672588.1400.5.18.7.1](https://doi.org/10.1001.1.74672588.1400.5.18.7.1)

جمعه پور، محمود. (۱۳۸۷). *فرایند توسعه پایدار و نقش مشارکت در مدیریت و بهره برداری بهینه از منابع طبیعی*. مجموعه مقالات همایش منابع طبیعی، مشارکت و توسعه. سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور. تهران.

ریسی، زهرا؛ حجازی، ناصر؛ چیت ساز، محمدعلی. (۱۴۰۱). *بررسی رابطه ابعاد توسعه گردشگری روستایی بر کیفیت رفاه اجتماعی ساکنین روستاهای شهرستان کوهرنگ*. مطالعات جامعه شناسی، انتشار آنلاین.

[10.30495/jss.2022.1945223.1402](https://doi.org/10.30495/jss.2022.1945223.1402)

زرآبادی، سعیده؛ سادات، زهرا؛ بهار، عبدالله. (۱۳۹۲). *ارزیابی عوامل مؤثر در توسعه صنعت گردشگری منطقه آزاد چابهار با بهره‌گیری از روش فرایند تحلیل شبکه ای (ANP)*. نشریه علمی- پژوهشی انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران شماره ۶، ۳۷-۴۸.

[10.30475/isau.2014.61973](https://doi.org/10.30475/isau.2014.61973)

ضیائی، محمود؛ فقیهی، ابوالحسن؛ طهماسبی، اصغر؛ نعمتی، ولی. (۱۴۰۰). *طراحی الگوی مدیریت توسعه گردشگری عشایری با استفاده از رویکرد مدل سازی ساختاری - تفسیری*. پژوهش‌های مدیریت عمومی، ۱۴(۵۳): ۵-۲۷.
[10.22111/jmr.2021.39197.5539](https://doi.org/10.22111/jmr.2021.39197.5539)

طهماسبی پاشا، جمعی؛ مجیدی، روفیا. (۱۳۸۴). *چشم انداز جنوبی دریای خزر و آثار آن بر توسعه شهرها و روستاهای منطقه (مطالعه موردی: شهرستان تنکابن)*. مجموعه مقالات اولین همایش سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه استان مازندران. انتشارات رسانش. تهران.

[10.22034/jiba.2019.9118](https://doi.org/10.22034/jiba.2019.9118)

طیبی، علی؛ پرهیزگار، محمدمهدی؛ امینی، محمدتقی؛ شیرمحمدی، یزدان. (۱۴۰۰). *طراحی و تبیین الگوی کسب و کارهای گردشگری با رویکرد توسعه پایدار*. مجله برنامه ریزی و توسعه گردشگری، ۱۰(۳۶): ۲۴۴-۲۱۹.
[10.22080/jtpd.2021.19291.3329](https://doi.org/10.22080/jtpd.2021.19291.3329)

فتحی، هوشنگ. (۱۴۰۰). *جاذبه‌ها و طبیعت گردی در قشم*. نشریه مناطق آزاد، آذر ماه.
قادری، زاهد. (۱۳۹۶). *اصول برنامه ریزی توسعه پایدار گردشگری روستایی*. چاپ هفتم. انتشارات سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور.

لطفی، صدیقه. (۱۳۹۴). *نگرش سیستمی لازمه پایداری گردشگری در مازندران*. مجموعه مقالات اولین همایش سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه استان مازندران. انتشارات رسانش، تهران.

مدیر خاک‌نژاد، علی؛ حسین‌زاده دلیر، کریم؛ عزت پناه، بختیار. (۱۴۰۱). *بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری توسعه گردشگری تاریخی-فرهنگی در ایران (مطالعه موردی: شهر تبریز)*. مطالعات جامعه شناسی، ۱۵(۵۴): ۱۷۷-۱۵۹.

[10.30495/jss.2021.1924684.1309](https://doi.org/10.30495/jss.2021.1924684.1309)

مطیعی لنگرودی، سید حسن. (۱۳۹۹). *برنامه ریزی روستایی با تاکید بر ایران*. چاپ اول، انتشارات جهاد دانشگاهی مشهد
مطیعی لنگرودی، سید حسن؛ نصرتی، ماهر. (۱۳۹۰). *امکان‌سنجی توسعه گردشگری در نواحی روستایی از دیدگاه گردشگران (سنجش گرگان رود شهرستان تالش)*. مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، ۲۲(۴۱): ۸۴-۶۹.

- نعمت گرگانی، خاطره؛ صائب، کیوان؛ ارجمندی، رضا. (۱۳۹۰). *تدوین استراتژی مدیریت اکوتوریسم در منطقه‌ی گردشگری رامسر به روش AHP* همایش گردشگری و توسعه پایدار.
- وارثی، حمیدرضا؛ صفراآبادی، اعظم؛ زنگی آبادی، علی. (۱۳۹۳). *نقش عوامل اجتماعی گردشگری در توسعه گردشگری شهری (مورد مطالعه: شهر اصفهان)*. مطالعات جامعه شناختی شهری. ۴(۱۲)، ۱۰۱-۱۲۸.
- [20.1001.1.25383930.1399.11.21.1.5](https://doi.org/10.1001.1.25383930.1399.11.21.1.5)
- Aslihan, A. (2020). *Contemporary Patterns of Labor Transformation evidence from Turkish Tourism Industry*.
- Bano, S., Liu, L., Khan, A. (2022). *Dynamic influence of aging, industrial innovations. and ICT on tourism development and renewable energy consumption in BRICS economies*. Renewable Energy, 192, 431-442.
- Bookman, M., Bookman, K. (2007). *Medical Tourism in Developing Countries*. Palgrave Macmillan, New York, U.S.A.
- Buckley, R. (2004). *Ecotourism series. No2*. Environmental Impacts of Ecotourism. London: Wiley Publication.
- Butler, G., Szili, G., Huang, H. (2022). *Cultural heritage tourism development in Panyu District, Guangzhou: community perspectives on pride and preservation, and concerns for the future*. Journal of Heritage Tourism, 17(1), 56-73.
- King, B., Pizam, A., Milman, A. (2013). *Social Impacts of Tourism*. Host Perceptions Annals of Tourism Research, 17, 449-465.
- Likorish, L., Jenkins, C. (2017). *An introduction to tourism*. Butterworth-Heinemann.
- Mateoc-Sîrb, N., Albu, S., Rujescu, C., Ciolac, R., Ţigan, E., Brînzan, O., Milin, I. A. (2022). *Sustainable tourism development in the protected areas of Maramureş, Romania: Destinations with high authenticity*. Sustainability, 14(3), 1763.
- Volo, S., Giambalvo, O. (2008). *Tourism statistics: Methodological imperatives and difficulties: the case of residential tourism in island communities*. Current Issues in Tourism, 11(4), 369-380.
- Williams, A., Shaw, G. (2015). *Tourism, Geography of International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd edition.
- Yang, I. C. M., Ismail, A. S., French, J. A. (2022). *Reproduction as consumption: unravelling the sociological shaping of reproductive tourism market in China*. Journal of Marketing Management, 38(5-6), 515-543.